

Elizabeth Gilbert

Pasaulyje parduota daugiau nei 10 milijonų kopijų

Vienos moters dvasiniai ir žemiški ieškojimai

Kitos Elizabeth Gilbert knygos

PILIGRIMAI
PASIŽADĖJĘ
PASKUTINIS AMERIKIETIS
DIDI MAGIJA
MERGINŲ MIESTAS

ELIZABETH GILBERT

VALGYK. MELSKIS. MYLĖK

Vienos moters dvasiniai ir žemiški ieškojimai

Iš anglų kalbos vertė
Antanina Banelytė

Vilnius
2021

Versta iš

Elizabeth Gilbert

EAT, PRAY, LOVE: One Woman's Search
for Everything Across Italy, India and Indonesia.

First published in 2006 by Viking Penguin,
a member of Penguin Group (USA) Inc.

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

© Elizabeth Gilbert, 2006. All rights reserved
© Vertimas į lietuvių kalbą, Antanina Banelytė, 2007
© Leidykla VAGA, 2021

ISBN 978-5-415-02617-3

*Skiriu Susan Bowen, kuri,
gyvendama už 20 000 kilometrų,
suteikė man prieglobstį.*

Sakyk tiesą, sakyk tiesą, sakyk tiesą.*

Sheryl Louise Moller

* Išskyrus atvejus, kai atsiduri kritiškoje padėtyje sudarydamas sandorius su Balio kilnojamo turto agentais, kaip rašoma III dalyje.

VALGYK. MELSKIS. MYLĖK

ĮVADAS

arba
Šios knygos poveikis
arba
109-as karoliukas

Keliaudami po Indiją, ypač po šventas vietas ir ašramus¹, pamatysite daug žmonių, dėvinčių ant kaklo karoliukus. Senose nuotraukose išvysite nuogus, liesus ir bauginančius (o kartais apvalainus, malonius ir švytinčius) jogus, taip pat dėvinčius karoliukus. Tokie karoliukų vėriniai vadinami džapamalomis. Daugybę amžių jos Indijoje naudojamos kaip pagalbinė induistų ir budistų priemonė, skirta meldžiantis ir medituojant susikaupti. Džapamala laikoma viena ranka, karoliukai perimami pirštais – kiekvieną kartą ištariant mantrą pastumiama po karoliuką. Viduramžių kryžiuočiai, žygiuodami po Rytus su šventų karų misija, matė, kaip žmonės meldžiasi naudodami džapamalas. Kryžiuočiams patiko toks maldos būdas ir jie, pasiskolinę idėją bei grįžę į Europą, sukūrė rožinį.

Tradicinė džapamala sudaryta iš 108 karoliukų. Ezoteriniuose Rytų filosofijos mokymuose skaičius 108 laikomas ypatingu, nes jis simbolizuoja tobulą vienaženklį skaičiaus trys dauginimą iš trijų (triskart trys yra devyni). Skaičius trys reiškia idealią pusiausvyrą – kiekvienas, kuris mąstė apie Šventąją Trejybę ar matė paprasčiausią trikoję baro kėdę, gali tai patvirtinti. Kadangi ši knyga yra apie mano pastangas atgauti pusiausvyrą, nusprendžiau sudaryti ją tarsi džapamala, iš 108 pasakojimų. Šis 108 pasakojimų vėrinys skirstomas į tris dalis: apie Italiją,

¹ Ašramas – dvasinio tobulėjimo centras Indijoje. (*Vert.*)

Indiją ir Indoneziją – tris šalis, kurias aplankiau per savęs ieškojimo metus. Toks suskirstymas reiškia, kad kiekvienoje dalyje yra po trisdešimt šešis pasakojimus. Tai man reikšmingas ženklas, nes parašiau šią knygą būdama trisdešimt šešerių metų amžiaus.

Kol aiškindama numerologiją dar nepasidariau panaši į Luisą Farakhaną², norėčiau užbaigti sakydama, kad man patiko mintis sujungti pasakojimus taip, kaip suveriami džapamalos karoliukai, nes jie tokie... konkretūs. Dvasiniai tyrinėjimai visada buvo ir yra kruopštus, pastangų reikalaujantis darbas. Tiesos ieškojimas – ne karštligiška diskusija, kurioje gali dalyvauti bet kas, net jei dabar... tokių diskusijų amžius. Man, dvasinei ieškotojai ir rašytojai, karoliukai labai padeda išlaikyti dėmesį ir pasiekti tikslą.

Džapamala turi vieną ypatingą, papildomą 109-ą karoliuką, kuris atrodo tarsi pakabutis ir yra pritvirtintas atskirai nuo kitų 108 karoliukų vėrinio. Anksčiau maniau, kad 109-as karoliukas skirtas ypatingam atvejui, tarsi papildoma prašmatnaus megztnio saga arba jauniausias karališkos šeimos sūnus. Tačiau paaiškėjo, kad jis daug svarbesnis. Kai melsdamiesi pirštais apčiuopiate šį karoliuką, reiškia, kad reikia liautis grimzdus į apmąstymus ir padėkoti savo mokytojams. Taigi apčiuopusi 109-ą karoliuką, dar net nepradėjusi melstis, susikaupiu ir dėkoju visiems savo mokytojams, kurie per tuos metus man pasirodė įvairiausiaisiais neįprastais pavidalais.

Tačiau labiausiai dėkoju savo dvasinei mokytojai, gailestingumo įsikūnijimui, kuri man Indijoje leido gyventi ir studijuoti savo ašrame. Iškart patikslinsiu, jog savo gyvenimo Indijoje patyrimus aprašiau ne kaip kokia nors teologijos mokslininkė ar kam nors atstovaujantis žmogus, o labai asmeniškai. Šioje knygoje nepateiksiu dvasinės mokytojos vardo, nes... negaliu kalbėti už ją. Geriausiai ją apibūdina jos mokymas. Neatskleisiu nei jos ašramo pavadinimo, nei adreso, nes

² Luisas Farakhanas (Louis Farakhan) – religinės, visuomeninės ir politinės organizacijos, besirūpinančios juodaodžių dvasine ir ekonomine gerove, vadovas. (*Vert.*)

noriu apsaugoti tą nuostabią moterį nuo reklamos, kuri jai visiškai nerūpi ir kuriai ji neturi lėšų.

Dėl įvairių priežasčių pakeičiau visus šios knygos veikėjų, indų ir vakariečių, kuriuos sutikau ašrame, vardus. Tai anaip tol nereiškia, kad aš jų negerbiu, nes dauguma žmonių juk nevyksta į dvasines keliones vien tam, jog vėliau taptų kokios nors knygos veikėjais (išskyrus, žinoma, mane). Tačiau laikydamasi anonimiškumo politikos padariau vieną išimtį – Ričardo iš Teksaso vardas iš tikrųjų yra Ričardas ir jis iš tikrųjų yra iš Teksaso. Nutariau jį pavadinti tikroju vardu, nes jis man labai padėjo, kai buvau Indijoje.

Na, ir paskutinis dalykas – kai paklausiau Ričardo, ar jis neprieštarautų, jei knygoje paminėčiau, kad jis kadaise buvo narkomanas ir girtuoklis, vaikinai atsakė, jog labai apsidžiaugtų.

– Aš ir pats galvojau, kaip apie tai papasakoti kitiems, – paaiškino jis.

Na, bet pirmiausia keliuokim į Italiją...

PIRMOJI DALIS

Italija

arba

Papasakok, ką valgei

arba

36

pasakojimai apie malonumus

1

Norėjau, kad Džiovanis mane pabučiuotų.

Kokia siaubinga mintis! Pirmiausia, Džiovanis dešimt metų jaunesnis už mane ir – kaip dauguma italų jaunuolių nuo dvidešimt iki trisdešimt metų amžiaus – tebegyveno su savo motina. Jau vien pagalvojusi apie tai suvokiau, kad negaliu su tuo vaikinu draugauti. Buvau sulaukusi ketvirtos dešimties vidurio, turėjau darbą, man nepavyko santuokinis gyvenimas, išgyvenau skausmingas ir, regis, niekaip nesibaigiančias skyrybas, po kurių iškart sekė aistringas meilės nuotykis, kainavęs man didelį dvasinį skausmą. Po tokių didelių nesėkmių labai nusiminiau, tapau nervinga ir jaučiausi taip, tarsi būčiau septynių tūkstančių metų amžiaus. Nė už ką nenorėjau išsiskyrusios moters liūdesiu užkrėsti mielą, tyrą Džiovanį. Be to, buvau tokio amžiaus, kai moteris pradeda svarstyti, ar išmintinga netekus vieno gražių rudų akių jaunuolio tuoj pat į lovą kviestis kitą. Todėl ganėtinai ilgai buvau viena ir nusprendžiau tais kelionių metais laikytis celibato.

– Tai kodėl vykote į Italiją? – turbūt paklaustų supratingas prašalaitis.

– Geras klausimas, – atsakyčiau jam, sėdėdama prie stalo ir žiūrėdama į gražuolį Džiovanį.

Džiovanis – mano Tandemo mainų programos partneris³. Tai jums galėtų pasirodyti tarsi užuomina į kažką intymaus. Deja, tarp mūsų nebuvo nieko intymaus. Iš tikrųjų mes tik susitikdavome kelis kartus per savaitę Romoje, kad pasimokytume vienas kito kalbos. Iš pradžių kalbėdavomės itališkai ir jis kantriai manęs klausydavosi, paskui kalbėdavomės angliškai ir aš kantriai jo klausydavausi. Atradau Džiovanį

³ Tandemo mainų programa – pasaulinė kalbų mokymosi programa, suteikianti galimybę vienam partneriui mokytis kitos kalbos iš kito partnerio mainais už jo mokymą savo kalbos. (*Vert.*)

atvykusi į Romą po kelių savaitių didžiulėje interneto kavinėje prie Piazza Barbarini, skersai per gatvę nuo fontano su seksualaus vandens, pučiančio į kriauklę, skulptūra. Jis (aišku, kad Džiovanis, ne vandenis) skelbimų lentoje buvo įdėjęs skelbimą, kuriame parašė, kad italas, kalbantis gimtąja italų kalba, ieško partnerio, kalbančio gimtąja anglų kalba, nes nori išmokti šnekamosios anglų kalbos. Šalia šio skelbimo buvo kitas tokio paties turinio, žodis į žodį, net surinktas tokiu pačiu šriftu. Skyrėsi tik adresai: viename skelbime buvo nurodytas žmogaus vardu Džiovanis elektroninio pašto adresas, kitame – žmogaus vardu Darijus adresas. Tačiau net telefono numeriai buvo vienodi.

Pasitekusi savo skvarbią intuiciją pasiunčiau abiem vyrams elektroninius laiškus su klausimu italų kalba: „Gal jūs broliai?“

Atsiliepė Džiovanis, parašęs itin *provocativo* žinutę: „Geriau. Mes – dvyniai!“

Iš tikrųjų... geriau. Paaiškėjo, kad tai aukšti, tamsūs, gražūs, identiški dvidešimt penkerių metų dvyniai didžiulėmis rudomis, judriomis itališkomis akimis, kurios mane pakėrėjo. Susitikusi su vaikiniais asmeniškai pradėjau galvoti: „Gal man truputį pakeisti taisyklę, pagal kurią pasižadėjau šiais metais laikytis celibato? Pavyzdžiui, gal man padaryti išimtį ir pabendrauti su dviem gražiais dvidešimt penkerių metų italais dvyniais intymiai. Paskui prisiminiau vieną draugę, kuri yra vegetarė, tačiau neištveria neparagavusi kumpio. Kad ir kaip ten būtų buvę... Buvau bepradedanti kurti rašinį *Penthouse* žurnalui:

Mirguliuojančioje, žvakių apšviestoje Romos kavinėje negalėjau atskirti, kiemo rankos mane glamonė...

Ne, negalima.

Ne ir dar kartą ne.

Nebaigusi žodžio išmečiau fantaziją iš galvos. Negalėjau užmegzti romano ir – aišku kaip dieną – dar labiau supainioti savo ir taip jau susipainiojusį gyvenimą. Man tada reikėjo pasveikti ir nusiraminti, o tai įmanoma tik gyvenant vienai.

Šiaip ar taip iki lapkričio vidurio aš ir drovus, stropus Džiovanis tapome gerais draugais. O Darijų – triukšmingesnį, gyvenimą mylintį jo brolių – supažindinau su savo nuostabiąja maža drauge, švede Sofi. Nežinau, kaip jie leido *savo* Tandemo mainų programos vakarus, tačiau mudu su Džiovaniu tik kalbėjomės, t. y. valgėme ir kalbėjomės. Pralaidome daug malonių savaitių valgydami picas ir kalbėdamiesi, atsargiai pataisydami vienas kito gramatines klaidas. Anas vakaras niekuo nesiskyrė nuo kitų – puikus naujų idiomų ir šviežio *molcarelos* sūrio vakaras.

Buvo vidurnaktis. Mieste tvyrojo rūkas. Nuošaliomis gatvelėmis, kurios gražiai vingiuoja palei senovinius pastatus tarsi upeliai, vinguriuojantys pro tamsias kiparisų giraites, Džiovanis palydėjo mane namo. Stovėjome prie durų ir žiūrėjome vienas į kitą. Jis mane nuoširdžiai apkabino. Tai jau pažanga, nes iš pradžių kelias savaites vaikinai, mane palydėjęs, tik paspausdavo ranką. Jei būčiau likusi Italijoje dar trejetą metų, galbūt jis būtų išdrįšęs mane pabučiuoti. Tačiau jis galėjo tai padaryti tą naktį prie pat mano namo durų... juk proga tokia palanki... šviečiant mėnesienai stovėjome susiglaudę, jausdami vienas kito kūnus... tai, žinoma, būtų buvusi *siaubinga* klaida... tačiau proga tokia gera... jis galėjo tai padaryti... tiesiog pasilenkti ir... ir...

Ne.

Džiovanis išsivadavo iš mudviejų glėbio.

– Labanakt, mano brangioji Liz, – ištaria jis.

– *Buona notte, caro mio*, – atsakau.

Viena užlipau laiptais į savo buveinę ketvirtame aukšte, įslinkau į mažą vieno kambario butuką, užtrenkiau paskui save duris. Manęs laukė dar viena vienišės naktis Romoje, kita ilga naktis. Mano lovoje nebuvo nieko, išskyrus krūvą italų kalbos frazeologizmų rinkinių ir žodynų.

Buvau viena, vieni viena, visiškai viena.

Kai suvokiau šią tiesą, man iš rankų iškrito krepšys. Puoliau ant kelių, galva įsirėmiau į grindis ir taip klūpėdama karštai meldžiausi bei dėkojau visatai.

Iš pradžių angliškai.

Paskui itališkai.

Vėliau – kad būtų tvirčiau – sanskrito kalba.

2

Nuolankumo priepuolio apimta, klūpėdama ant grindų prisiminiau, kaip prieš trejus metus lygiai taip pat klūpėdama ant grindų taip pat meldžiausi.

Tik aplinka tada skyrėsi. Tą kartą klūpočiau ne Romoje, o didelio namo Niujorko užmiestyje, kurį mudu su vyru buvome neseniai nusipirkę, antrame aukšte, vonioje. Taigi buvo šaltas lapkričio rytas, apie trečią valandą. Mano vyras miegojo lovoje. Keturiasdešimt septintą naktį iš eilės pasislėpusi vonioje raudojau taip smarkiai, kad priešais mane ant vonios grindų plytelių susitelkė didžiulė ašarų bala – iš tikrųjų mano gėdos, baimės, sumaišties ir skausmo Mažasis ežeras (jeigu jums patinka toks palyginimas).

Nenorėjau gyventi santuokoje.

Stengiausi to nepripažinti, bet negalėjau paneigti tiesos.

Nenorėjau gyventi santuokoje. Norėjau gyventi šiame dideliame name. Norėjau vaiko.

Tačiau aš privalėjau norėti vaiko. Man trisdešimt vieneri. Mudu su vyru buvome kartu išgyvenę aštuonerius metus, iš jų šešerius – vedę. Savo bendrą gyvenimą kūrėme vildamiesi, kaip įprasta, kad sulaukusi trisdešimties metų tarsi senutė nurimsiu ir įsigėsiu vaikų. Abu tikėjomės, jog iki tol aš pavargsiu keliauti ir laiminga gyvensiu dideliame, triukšmingame name, kuriame lakstys daugybė vaikų, lovas puoš rankų darbo lovatiesės, už namo puikuosis sodas, o ant krosnies jaukiai pakšės

troškiny. (Iš tikrųjų nupiešiau gana tikslų savo motinos paveikslą, kuris liudija, kaip man buvo sunku nesusitapatinti su mane užauginusia valdinga moterimi.) Tačiau užuot to siekusi, artėjant trečiojo dešimtmečio pabaigai galutinis TRISDEŠIMTIES METŲ terminas mane ėmė slėgti tarsi mirties nuosprendis. Supratau, kad nenoriu pastoti. Tikėjau, kad vis dar įsigeisiu kūdikio, tačiau man nepavyko. Patikėkite manimi – žinau, ką reiškia ko nors geisti. Gerai žinau, kas yra geismas. Tačiau jo nebuvo. Be to, niekaip iš galvos neišėjo sakiny, kurį kartą pasakė mano sesuo maitindama krūtimi savo pirmagimį: „Pagimdyti vaiką – tarsi išsitatuiruoti veidą. Prieš tai darydama turi būti tikra, ar iš tikrųjų tau to reikia.“

Tad ką galėjau padaryti? Viskas buvo taip, kaip turėjo būti. Tai turėjo nutikti kaip tik tais metais. Iš tikrųjų kelis mėnesius stengiamės susilaukti kūdikio. Tačiau jokių pastojimo ženklų nebuvo (išskyrus tai, kad aš – koks sarkastiškas pasityčiojimas iš nėštumo! – rytais jausdavau psichosmatinį pykinimą ir nervingai išvemdavau pusryčius). Kiekvieną mėnesį vėl susirgusi mėnesinėmis slapta vonioje šnabždėdavau: „Ačiū, ačiū, ačiū už dar vieną gyvenimo mėnesį...“

Stengiausi įsitikinti, kad tai normalu. Nusprendžiau, kad taip jaučiasi visos moterys, bandydamos pastoti (vengdama tikslesnio apibūdinimo *apimta didžiulės baimės* vartodavau žodį „ambivalentiška“). Tikinau save, kad jaučiuosi įprastai, nors iš tikrųjų buvo kitaip – štai kartą susitikau pažįstamą, kuri ką tik sužinojo, kad po dvejų nevaisingų metų, išleidusi gydymui nemažą sumą, pagaliau pastojė. Moteris, apimta ekstazės, prisipažino, jog visada norėjo tapti motina, vogčiomis pirkdavo vaikiškus drabužėlius ir slėpdavo juos po lova, kad vyras nerastų. Mačiau, koku džiaugsmu spindėjo jos veidas. Tokiu pačiu džiaugsmu spindėjo ir mano veidas, kai praeitą pavasarį sužinojau, kad žurnalas, kuriame dirbau, ketina mane siųsti į Naująją Zelandiją rašyti straipsnio apie milžino galvakojo paieškas. Pamačiau: „Kol laukdamasi kūdikio nepajusiu tokios pačios ekstazės, kokią jaučiau vykdamą į Naująją Zelandiją ieškoti milžino galvakojo, nepastosiu.“

Šie kelionių memuarai – tai nuoširdus ir atviras amerikiečių rašytojos Elizabeth Gilbert pasakojimas apie radikalų gyvenimo posūkį. Autorė priima sunkų sprendimą palikti modernios amerikietiškos sėkmės spąstus (santuoką, karjerą, sodybą) ir pabandyti atrasti, ko iš tiesų gyvenime trokšta. Išsiruošusi į kelionę, skirtingų patirčių ji ieško trijose kultūrose: malonumų – Italijoje, dvasingumo – Indijoje, o pusiausvyros tarp jų – Indonezijoje.

Šių šalių pavadinimai, prasidedantys raide „I“ (angl. „I“, liet. „aš“), simbolizuoja savojo „aš“ paieškas, savęs pažinimo kelią. Įdomi ir originali šio kūrinio kompozicija paremta Rytų filosofija: memuarus sudaro 108 pasakojimai – tai tarsi indų tradicinė džapamala, susidedanti iš 108 karoliukų.

„Valgyk, melskis, mylėk“ – ryškūs, jausmingi, jaudinantys ir juokingi prisiminimai – ras kelią į kiekvieno, kada nors svajojusio iš esmės pakeisti savo gyvenimą, širdį. Tai liudija ir milžiniška knygos sėkmė: pasaulyje jos parduota virš 10 milijonų egzempliorių, knyga išversta daugiau nei į 20 kalbų, pagal ją sukurtas populiarus filmas.

